

Бісик Олег

Якщо й десь існує несправедливість, то це означає, що існує загроза для всіх. Так влаштований світ, що всі ми складаємо нерозривне ціле і доля у нас одна. Якщо щось стосується безпосередньо когось із нас, то обічно це відіб'ється й на інших. Мартін Лютер Кінг.

На превеликий жаль, фраза «торгівля людьми» стосується сьогодні й українських громадян, адже Україна є однією з країн-постачальниць на ринку торгівлі людьми. Це – прикра правда, а для багатьох – трагедія особистого чи сімейного життя та й, зрештою, цілого суспільства. Масовий виїзд українців за кордон великою мірою спричинений незадовільною економічною ситуацією в державі. В свою чергу, виїзд заробітчан підсилює суспільні економічні проблеми.

Продаж громадян України закладає матеріальний фундамент організованій злочинності у нашій державі, зростають організовані злочинні угруповання, ще більше погіршується криміногенна ситуація. Зростанню попиту на торгівлю людьми сприяють такі чинники, як сексуальна індустрія та зростаюча потреба в експлуататорській праці. Сексуальний туризм та дитяча порнографія стали індустріями, які широко відомі всьому світу і розповсюджуються через Інтернет. Торгівлі людьми також сприяє світовий попит на дешеву та нелегальну робочу силу. Метою ж торгівлі жінками може бути насильницький шлюб, примусова праця, використання в домашньому господарстві і промисловому чи сільськогосподарському секторах, народження дитини примусово чи за замовленням, використання в сексуальному бізнесі. Чоловіків переважно використовують на будівництвах, у промисловості, сільському господарстві, дітей – у жебрацтві, осіб будь-якої статі і віку – для вилучення і трансплантації органів.

Нелегальна праця

Сфера обслуговування

Нерідко українським жінкам пропонують роботу продавцями, покоївками в готелях чи (що найбільш популярно!) офіціантками. На роботу продавцями, як правило, вербують у Туреччину. Набір мотивують великою кількістю російськомовних туристів, для обслуговування яких необхідні дівчата зі знанням російської мови. Однак трапляється так, що дівчатам доводиться очікувати звільнення робочого місця кілька тижнів. У результаті вони попадають у боргову залежність від хазяїна, який оплачує їхнє харчування і проживання протягом усього часу. Потім їх ставлять перед фактом: необхідно розрахуватися з боргами і самим заробляти собі на життя. В основному робота, яку їм пропонують для відпрацьовування боргу, – сексуальні послуги. «Офіціантками» найчастіше «працевлаштовують» студенток на час канікул. У більшості випадків дівчата справді працюють офіціантками, посудомийницями, прибиральницями, але це є додатковою роботою. Основне їхнє призначення – надання сексуальних послуг.

Догляд за дітьми, літніми людьми, хворими

Для роботи в цій сфері залучають, як правило, жінок у віці від 40 до 55 років. Проте часто зустрічаються оголошення про найм молодих дівчат для роботи няньками у різні країни. Наприклад, їм можуть пропонувати роботу в Туреччині із зарплатою до 600\$ і хорошими умовами проживання. Але ж, традиційно, в Туреччині жінки не довіряють

виховання своїх дітей стороннім людям, особливо іноземкам.

Багато українських жінок працюють у країнах західної Європи, доглядаючи за літніми чи хворими людьми. Багато хто з них має медичну освіту. Наймати на роботу українок надзвичайно вигідно: робота доглядальниць такої кваліфікації у Європі оцінюється дуже високо. Більшість українських жінок працюють нелегально, і це є причиною знецінення їхньої праці – вони отримують порівняно малу зарплату. Нелегальний статус і безправ'я унеможливають зміну місця роботи у випадку невиплати заробітної плати, приниження та інших порушень прав людини.

Сільське господарство

Робота в сільськогосподарському секторі носить сезонний характер. Як жінок, так і чоловіків запрошують на збір врожаю, наприклад, полуниці в Італії чи Греції, яблук – у Польщі, апельсинів – в Іспанії. Замість обіцяної нескладної роботи люди працюють по 18-20 годин на день, часто без харчування протягом дня. Фрукти, які вони збирають, іноді є їхньою єдиною їжею. Однак частими є випадки отруєння хімікатами, якими ці фрукти обробляють. Є і летальні випадки.

Чоловікам можуть пропонувати роботу на фермах з випасу овець чи кіз у гірських районах. Чи варто говорити про ті умови, у яких існують люди, знаходячись на відстані в сотнях кілометрів від цивілізації?

Промисловість

Дешева робоча сила найчастіше необхідна на фабриках, які займаються нелегальним виробництвом якої-небудь продукції. У таких випадках хазяїн фабрики не піклується про те, що на нього працюють нелегали. Як правило, подібні підприємства, знаходяться у віддалених місцях. Повна ізолюваність, нелегальний статус, відсутність документів не дають можливості вибратися з території підприємства.

Відомі випадки, коли людей вербували на роботу на фабрику, яка спеціалізується з переробки прострочених овочевих консерв і томатної пасти. На фабрику привозили зіпсований товар, робітники промивали овочі, закладали в нові банки і змінювали наклейки. Єдиною їжею протягом дня були ці ж гнилі, не придатні до споживання овочі. Деякі фірми вербують робітників для праці на нафтових платформах, наприклад, у Норвегії. Однак рідко такі пропозиції завершуються реальним працевлаштуванням.

Будівельні роботи

На такі роботи вербують в основному чоловіків. Однією з найбільш популярних країн з наймання будівельників є Росія. Багатьом здається, що Росія й Україна – все ще одна країна, і працевлаштування в Російській Федерації не вимагає спеціального дозволу. Часто чоловіки, так само як і жінки, опинившись у чужій країні, виявляються позбавленими своїх паспортів і вимушені терпіти приниження, а острах депортації утримує їх від звертання в правоохоронні органи, що сприяє подальшому порушенню їхніх прав.

Залучення до злочинної діяльності

Однією з форм торгівлі людьми є залучення до злочинної діяльності. Серед протиправних дій, для використання яких найчастіше використовуються люди,

поширеними є жебракування, торгівля наркотиками, збут фальшивих грошей тощо.

Шлюб

Одним з можливих шляхів міграції для українських жінок є одруження з іноземцем. Послуги з організації шлюбів пропонуються великою кількістю шлюбних агентств, як фізичних, так і віртуальних. В Інтернеті існують сайти знайомств, де жінки без сторонньої допомоги можуть знайти нареченого. Окрім матримоніальних фірм, шлюбні послуги пропонуються фізичними особами – «свахами». Необдумані кроки при використанні зазначених послуг можуть призвести до потрапляння до рук торговців людьми.

Сьогодні в Україні можна зустріти масу оголошень про послуги агентств, які спеціалізуються на організації шлюбів українських жінок з іноземними громадянами. Переважно це агентства, готові допомогти безоплатно. Вони пропонують надіслати їм ваші фото й анкети на абонентську скриньку. Далі механізм простий: одержавши анкети і фотографії, невідомий адресат пересилає або везе їх за кордон в агентство, з яким співпрацює і де одержує за це відповідну винагороду. Агентство, у свою чергу, розміщує їх у каталогах, за перегляд яких чоловіки платять, за чутками, чималі гроші. За адресу чи телефон дівчини стягується додаткова плата. При цьому, мабуть, в таких фірмах і не цікавляться фінансовим становищем, сексуальними схильностями, станом здоров'я і намірами чоловіків-клієнтів. Заплативши гроші і покориштувавшись жінкою, вони можуть її перепродати, щоб повернути свої гроші, чи просто відправити назад на батьківщину.

Усиновлення (удочеріння) у комерційних цілях

Сюди відноситься оформлене спеціальним юридичним актом прийняття в родину неповнолітньої дитини на правах сина чи дочки. Усиновлення (удочеріння) у комерційних цілях іншими словами можна визначити як «торгівля дітьми». Найяскравішими прикладами торгівлі дітьми з України є випадки продажу немовлят з пологового будинку. До цих дій найчастіше причетні самі керівники та працівники медичних установ. Відомі випадки, коли дітей-сиріт було вивезено на оздоровлення в США і частина з них не повернулася в Україну.

Трансплантація або примусове донорство

Трансплантація – пересадження органів чи тканин на іншу частину тіла того самого чи іншого організму. У більшості країн трансплантація органів і тканин від донора чи трупа може бути застосована лише у випадку, якщо медичні засоби не можуть гарантувати збереження життя хворого або відновлення його здоров'я. Вилучення органів у донора припустиме тільки у випадку, якщо його здоров'ю не буде заподіяна значна шкода. Трансплантація органів чи тканин допускається винятково за згодою донора. Фактів торгівлі людьми з метою трансплантації органів в Україні не зареєстровано. Однак за даними громадських організацій випадки добровільного продажу громадянами своїх органів зростають. Люди доведені до розпачу бідністю, і коли їм надається можливість «заробити», наприклад, кілька тисяч доларів, то вони навіть не задумуються про ціну такого «заробітку». Виручена сума не допоможе вирішити економічних проблем,

а здоров'я людей буде підірване!

Використання в порнобізнесі

Порнографія – твори, друковані видання, зображення, комп'ютерні програми, відео - і звукозаписи, теле- і радіопередачі, у яких зображено статевий акт . В Україні зафіксовано безліч фактів торгівлі людьми з метою використання в порнобізнесі. Часто фотографії і відеозйомки подібного роду здійснюються всупереч волі людини, для шантажу людини і встановлення контролю над нею. Зафіксовані факти організації на території України діяльності підпільних кіностудій з виробництва порнографічної продукції. Здебільшого за організаціями таких студій стоять іноземці і використовують, зокрема в Україні, дітей під виглядом організації дитячих модельних студій.

Примушення до зайняття проституцією

Засоби масової інформації, кінофільми, книги нав'язують різноманітні небезпечні міфи молодим жінкам. Говорять: «Повією заробляти гроші за кордоном зовсім не страшно. Там у неї є шанс влаштуватися на роботу, вдало вийти заміж». Насправді шлях у проституцію – це крок у безодню. Заробітки для самої жінки можуть виявитися мізерними, а насильство й безвихідь – цілком реальними. Повертаються такі жінки додому такими ж бідними, але до того ще й хворими, психічно зломленими, втративши своє здоров'я і молодість.

Одним із найпоширенішим є твердження, що «всі жінки, які їдуть за кордон, знають, на що вони йдуть». Насправді лише незначний відсоток жінок, які виїхали на роботу за межі нашої країни і були змушені займатися там проституцією, знали наперед, чим їм доведеться займатися. Більшість жінок були впевнені, що працюватимуть офіціантками, продавцями, покоївками, доглядальницями хворих, дітей тощо. За статистикою до проституції найчастіше примушують молодих жінок у віці від 19 до 25 років. Жінки, яких примушують до проституції, часто страждають, крім насильства, і від побутових проблем, наприклад, умов проживання, харчування, оплати їхньої праці. З досвіду потерпілих від цієї форми торгівлі людьми можна зробити висновок, що нерідко жінки живуть у сирих підвалах, де водяться щурі. Дівчата, які живуть у кімнатах над барами і клубами, змушені використовувати своє житло для роботи. За будь-яких умов життя більшість невільників живуть і знаходяться під наглядом 24 години на добу і виходять на вулицю лише вночі для того, щоб дістатися до місця роботи: клубу чи бару.

Жертви торгівлі людьми стикаються зі складними проблемами, коли повертаються на Батьківщину в свої домівки та оточення після звільнення з ситуації сучасного рабства. Їм доводиться долати емоційні травми упродовж процесу психологічного і духовного відновлення. Правоохоронні органи ставляться до жінок, котрі постраждали від торгівлі людьми, як до правопорушниць за скоєння таких злочинів, як проституція чи нелегальна міграція. Це спричиняє таким жінкам додаткові проблеми під час працевлаштування чи інших форм нового усупільнення. Для того, щоб знизити гостроту проблеми торгівлі людьми з України, необхідно намагатися ліквідувати причини виїзду людей за кордон, потрібна також профілактична робота з людьми групи ризику. Але не менш важливо розуміти й враховувати наслідки торгівлі людьми. Потрібна програма реабілітації та

допомоги людям, які постраждали від торгівлі.

О. Бісик. Навіщо потрібні раби сьогодні // СЛОВО №1 (35) (2008) 5-7